

2.2. Služby v cestovním ruchu

- **Enormní růst výdajů rezidentů na zahraniční turistiku v období 1993-1996 ...**

Opojení občanů České republiky z doslovného otevření horizontů v první polovině 90. let se promítlo i do růstu výdajů na cestovní ruch – ty v některých letech stoupaly meziročně v řádu stovek procent (graf č. 20). Jestliže za rok 1993 utratili rezidenti za zahraniční turistiku 15,4 mld. Kč, o rok později již 45,6 mld. Kč. Podobný skok byl zaznamenán také v roce 1996, kdy výdaje na cestovní ruch v bilanci služeb běžného účtu platební bilance ČR stouply meziročně o 36,8 mld. na 80,2 mld. Kč. Mezi léty 1993 a 1996 se tak roční výdaje rezidentů na zahraniční rekreaci zvýšily 5,2krát.

- **... byl vystřídán v období 1997-2000 jejich výraznou restrikcí v důsledku smrštění poptávky v sektoru domácností**

Po jistém nasycení, které vrcholilo na počátku druhé poloviny 90. let, lze v dalším období pozorovat pokles výdajů na zahraniční turistiku, jak ilustrují meziroční změny v grafu č. 19. Během let 1996-2000 vydávali rezidenti za služby cestovního ruchu v zahraničí stále méně peněz, což souviselo s největší pravděpodobností s tendencí šetřit vyvolanou objektivně restrikcemi v souvislosti s vnitřní i vnější nerovnováhou, které byly uplatněny po měnové krizi v roce 1997. Potlačená poptávka domácností, orientovaná na jiné priority, se tak odrazila i v poklesu výdajů na zahraniční dovolené (graf č. 21).

Změna nastala opět až na počátku první dekády nového století, kdy došlo ke znovuoživení těchto výdajů. V průměru let 2001-2006 utráceli Češi za dovolené v zahraničí ročně přibližně 54,9 mld. Kč, přičemž k zesílení dynamiky těchto výdajů došlo zejména v posledním období, kdy se útraty zvyšovaly zhruba o 4 mld. ročně – jestliže v roce 2000 bylo za zahraniční služby cestovního ruchu vydáno 49,4 mld. Kč a v roce 2003 pak 54,4 mld. Kč, v roce 2006 dosáhly tyto výdaje 60 mld. Kč.

Růst výdajů na zahraniční turistiku v letech 2005 a 2006 souvisí zřejmě s hospodářskou konjunkturou, kterou stále více táhne spotřeba domácností. Mezi výdaji na konečnou spotřebu domácností v běžných cenách a výdaji na cestovní ruch z bilance služeb existuje totiž poměrně vysoká míra závislosti – korelační koeficient z údajů na čtvrtletní bázi dosahuje hodnoty 0,84.

- **Výdaje na cestovní ruch od roku 2000 stoupají v trendu jen nepatrně při kolísání příjmů**

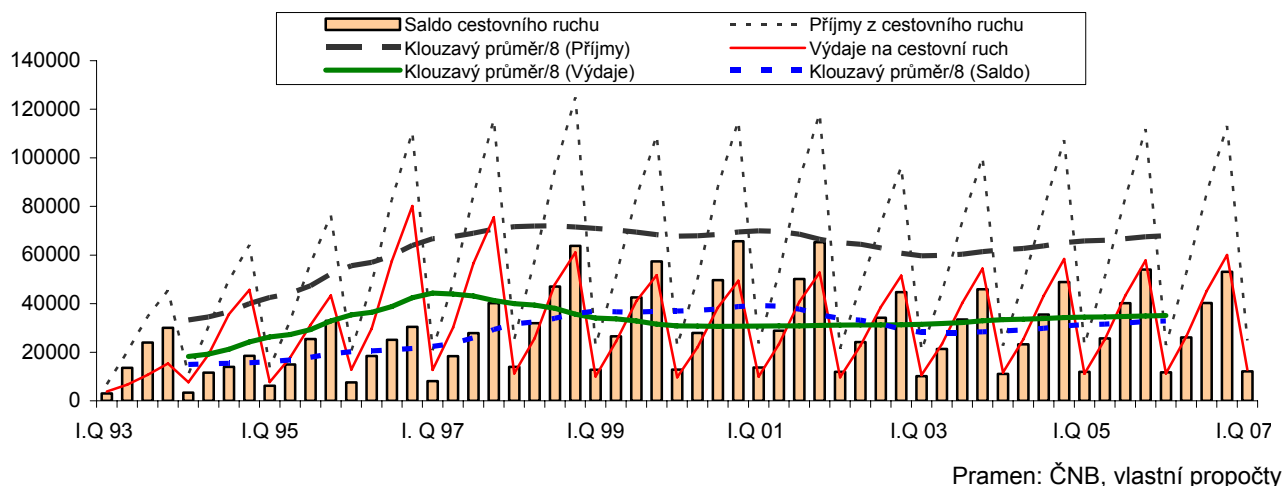
Naproti tomu příjmy z turistiky pro platební bilanci ČR jsou dlouhodobě výrazně vyšší oproti výdajům. Také jejich kolísání je oproti výdajům podstatně menší. Eskalace zájmu o Českou republiku byla patrná až do roku 1998, kdy proti roku 1993 stouply příjmy z cestovního ruchu 2,7krát. To je sice opticky méně než zmíněný růst výdajů rezidentů na zahraniční služby cestovního ruchu. Ovšem vyjádřeno v absolutních číslech je tento nepoměr výrazný – v roce 1998 totiž vydali nerezidenti za služby cestovního ruchu v České republice 124,9 mld. Kč, což bylo o 79,5 mld. více než v roce 1993. Naproti tomu na opačné straně bilance cestovního ruchu stouply za uvedené období výdaje rezidentů za zahraniční rekreaci o 45,8 mld. na 61,1 mld. Kč.

Zatímco v roce 1998 příjmy z turistiky v platební bilanci ČR vrcholily – ani v dalších letech až do roku 2006 již této úrovně nedosáhly –, u výdajů na zahraniční cestovní ruch již byla v tomto období patrná sestupná tendence. Pro příjmy z turistiky byla také zřetelná teritoriální diferenciací – po silném zájmu turistů z Německa zejména o Prahu začali přijíždět také nerezidenti jiných zemí (v letech 2004 a 2005 zesílil zájem Britů, kteří se však počínaje zhruba rokem 2006 začali více soustřeďovat na pobaltské země a Česká republika se ocitla v jistém odlivu zájmu).

- **Členství v EU bez implikací**

Samotný vstup ČR do EU se v cestovním ruchu nijak výrazně neprojevil, protože splnění podmínky volného pohybu zboží a osob nemohlo zahraniční turistiku vzhledem k předchozí bezproblémové turistické výměně nijak ovlivnit.

Graf č. 19 Cestovní ruch (příjmy, výdaje a saldo bilance služeb v oblasti cestovního ruchu, v mil. Kč, po čtvrtletích, dvouleté klouzavé průměry)

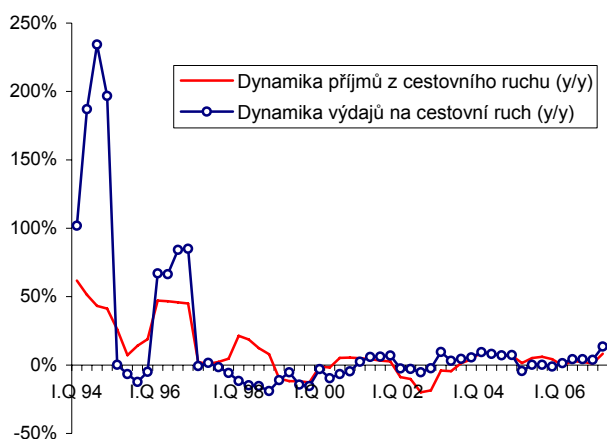
• **Turistika je nejprínosnější složkou bilance služeb ...**

Převýšení příjmů nad výdaji v oblasti cestovního ruchu je tak velké, že saldo je v objemu peněz větší než samotné výdaje na cestovní ruch - znamená to, že ČR je především návštěvnickou zemí. Útraty Čechů při zahraniční turistice jsou podstatně menší, což plyne z rozdílné kupní síly českých domácností a ekonomické úrovně obecně.

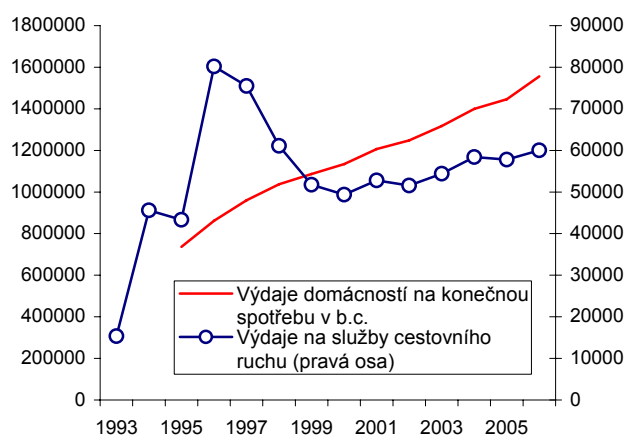
Dynamika příjmů z cestovního ruchu byla nejvyšší v první polovině 90. let a pramenila zřejmě z „objevení“ České republiky - a především Prahy - zahraničními turisty. Do vykazování temp růstu se promítala i nižší srovnatelná báze dat - v roce 1993 utratili zahraniční turisté v ČR 45,4 mld. Kč a o rok později pak 64,2 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 41 %. Vyšší meziroční růst už byl pak zaznamenán jen v roce 1996 (o 45 %, když příjmy ČR z cestovního ruchu stouply meziročně o 34,3 mld. Kč na 110,6 mld. Kč). Za tímto enormním ročním přírůstkem však lze s největší pravděpodobností najít i kurzový vliv, protože v daném roce česká koruna proti hlavním měnám prudce oslabila, což nadhodnotilo útraty cizích turistů v České republice.

• **... převýšení příjmů nad výdaji větší než u služeb v dopravě**

Jestliže ve sféře cestovního ruchu převyšovaly dlouhodobě příjmy nad výdaji a tento stav je patrný v rostoucí míře opět od roku 2004 - přestože úroveň let 1998-2001 zatím ještě nedosáhl -, pak obdobně příznivá položka bilance služeb běžného účtu platební bilance ČR, již jsou dopravní služby, podobně vysokých přebytků nedosahuje (kladné saldo činilo za období 2004-2006 v ročním průměru 21,7 mld. Kč, což bylo stále méně než přebytky let 1999-2002).

Graf č. 20 Dynamika příjmů a výdajů v cestovním ruchu (meziročně v %, po čtvrtletích)

Pramen: ČNB, vlastní propočty

Graf č. 21 Výdaje domácností na spotřebu a výdaje na turistiku (v mld. Kč)

Pramen: ČSÚ, ČNB